

A CSALÁDON BELÜLI ERŐSZAK PSZICHOLOGIÁJA

Egy házban az ellenséggel

Az utóbbi években a sajtóban, a médiában, a közbeszédben egyre gyakrabban találkozunk a családon belüli erőszak fogalmával, aminek hallatán az első, amire asszociálunk az, hogy a férj veri a feleségét. A családon belüli erőszak azonban nem egy hivatalos jogi kategória, hanem egy gyűjtő megnevezés a köznyelvben minden olyan esetre, amiben testi, lelki vagy akár szexuális bántalmazást követ el valaki ellen egy vagy több vele egy háztartásban élő személy.

A családon belüli erőszaknak nevezett bűncselekmények tehát nagyon sokfélék lehetnek. Áldozata lehet felnőtt vagy kiskorú, az elkövető pedig nem minden esetben férfi. Riskó-Tóth Mária kriminálpszichológus szakértővel, az Országos Rendőr-főkapitányság (ORFK) Bűnügyi Szakértői és Kutatóintézetének munkatársával beszélgettünk a családon belül, a férfi és a nő között zajló erőszakról, s annak pszichológiai hátteréről.

Mint a szakember előljáróban elmondta, a pszichológus szakértő feladata, hogy feltérképezze az adott ügy lélektani hátterét és ez alapján válaszoljon a kirendelő hatóság kérdéseire. Ezekben az esetekben első lépésként azt kell kiderítenie, hogy valóban megtörtént-e az adott bűncselekmény, bántalmazás, szexuális zaklatás. A sértetti oldalról kérdés továbbá, hogy a megélt trauma milyen lelki sérüléseket okozott, az elkövetőre vonatkozóan pedig általában a személyiség és a motiváció. Rendkívül bonyolult feladat a szálak kibogozása ezekben az ügyekben, hiszen szinte sohasem fekete-fehér helyzetekről van szó, ahol az egyik fél a rossz megtestesülése,

A gyerekeket a szülők egymás között eszközként használják a vitáikban, annyira belefeledkeznek egymás utálatába és bántásába, hogy észre sem veszik, milyen lelki sérüléseket okoznak közben a gyermekeiknek.

a másik pedig a végtelen áldozat. Az igazság valahol a kettő között van. Nyilván minden ügy, minden család, minden ember más és más, de azért vannak olyan momentumok, tendenciák, amelyek visszatérőek, több esetre jellemzőek és ezért általánosságban megfogalmazhatók.

LELKI-TESTI TERROR FÉRFI ÉS NŐ KÖZÖTT

A pszichológus szakértő elé olyan ügyek kerülnek,

amelyekben feljelentést tettek. Az olyan esetekről tehát értelemszerűen nem szerez tudomást, amelyek nem kerülnek a rendőrség látókörébe.

A Riskó-Tóth Mária által tapasztaltak szerint a feleségek által kezdeményezett rendőrségi eljárások során vizsgált ügyek nagy részében derül ki, hogy valójában nem, vagy nem egyoldalúan történt fizikai erőszak, bántalmazás a két fél között, vagy a gyerek sérelmére. Sajnos a családon belüli erőszak média általi erőteljes hangsúlyozása azzal az eredménnyel is jár, hogy sok nő visszaél ezzel, és bosszúból, vagy a válás körüli viták számukra pozitívabb végkifejleté-

A családon belüli erőszak jogi értelemben a különböző súlyú testi sértések kategóriájába tartozik, illetve ha gyerek sérelmére követi el az, akinek a felügyeletére van bízva, akkor kiegészül kiskorú veszélyeztetésével. Jogi szempontból nincs különbség a tekintetben, hogy a testi sértés elkövetője és elszenvetője milyen kapcsolatban áll egymással, vagyis nem esik más megítélés alá, ha az érintettek házastársak vagy élettársak, vagy egyáltalán nem is élnek együtt.

nek reményében állítják azt, hogy őket, vagy gyerekeiket a párjuk bántalmazta, szexuálisan zaklatta. Nem egyszer előfordul, hogy a valóperes ügyvéd tanácsára tesznek feljelentést, így próbálván előnyhöz jutni a gyermekelhelyezés vagy a vagyoneosztás elbírálásánál. Új tendencia, hogy a nők az idevonatkozó szakirodalomból is felkészülnek, volt, aki hozott is magával a pszichológus szakértő számára az internetről kinyomtatott szakanyagot.

Mint Riskó-Tóth Mária rámutatott, nehéz megmondani, hol van az a határ, amikor már erőszakról beszélünk, ráadásul az erőszak többféle formában megnyilvánulhat. – Ezzel együtt egyre több az olyan ügy, amikor végighallgatva a történetet semmi olyat nem hallunk, ami egy rendőrségi eljárás alapjait szolgáltatná. Azonkívül, hogy az illető nő terrortól és bántalmazásokról beszél általában, konkrétan nem mond egy olyan hitelesnek ható esetet sem, ami ezt alátámasztaná. És ugyanígy a gyerek által elmondottak: volt olyan, amikor a legnagyobb szörnyűség, amit egy gyerek felidézett az apjával kapcsolatban az volt, hogy az olaszországi nyaralásra autóval kellett utazniuk, illetve sérelmezte, hogy a vidámparkban a hullámvasútra is felszálltak. Érezhető volt, hogy az anyuka utólag címkézte negatívnak ezeket, és sok más élményt is, és a gyerek ezzel azonosult, valamint törekedve az édesanyja elvárásainak való megfelelésre, fordult az egyébként szeretett apja ellen. Sokszor érezzük azt, hogy inkább ezek az anyák veszélyeztetik a gyerekeik érzelmi fejlődését, mint a meggyanúsított férfi családtag. Sokszor egy megromlott kapcsolat, konfliktu-

sokkal terhelt családi miliő, ennyi ami élénk táru.

Az, hogy egy férj csúnyán nézett a feleségére (konkrétan ezzel is jöttek már), esetleg megcsalta, vagy lekezelően bánt vele, rosszul eshet, de ez nem rendőrségi ügy. Ráadásul a saját szerepüket az emberek kevésbé látják meg egy házasság megromlásában, mindenért a másikat tartják hibásnak. Pedig – közhely, de – egy házasság, egy kapcsolat alakulása két emberen múlik.

Az emberek családon belüli erőszakra hallva szinte mindig férj által vert feleségre, gyerekekre gondolnak. Ez azonban fordítva sem olyan ritka, mint hinnénk, de képzeljük csak el, milyen nevetségessé válna az a férfi, aki

azzal menne be a rendőrségre, hogy veri a felesége. A szakértő nem is találkozott még olyan ügygel, amikor a feleség férjével szembeni agresszivitása miatt indult eljárás, de olyannal igen, amikor pl. egy torzult személyiségű bűnelkövető szüleitől derült ki a vizsgálat során, hogy ilyen viszonyban voltak egymással. Valóban nem is ez a tipikus: a nők kedveltebb módszere a pszichológiai eszközökkel megvalósított agresszió. Ez azonban kevésbé megfogható, kevésbé tetten érhető, mivel nincsenek látható jelei, ám nem kevésbé fájdalmas és ártó. A nők azok, akik nagyobb előszeretettel használják fel eszköz-

ként a gyerekeiket is, és vonják be játszmáikba a rendőrséget. Sokszor meg is mondják a vizsgálat során, hogy ők nem akarják a kapcsolatot megszakítani a szidalmazott férfival, csak azt várják a rendőrségtől, hogy magyarázzák el a párjuknak, hogy nem lehet így viselkedni.

Ugyanakkor biztosan rengeteg kiszolgáltatott helyzetben lévő nő él az országban, ezek közül viszont kevesen jutnak el a rendőrségre. – Volt egy esetem, amelyben egy kimondottan értelmes, talpraesett nő volt az áldozat – mesélte a szakértő. – Ő tartotta el nála jóval rosszabb

színvonalú, munkanélküli férjét, aki rendszeresen verte, üvöltözött vele, féltrekenységi jeleneteket rendezett, hívogatta a munkahelyén, mert azt hitte, hogy megcsalja. A nő szerette a férfit, s bízott abban, hogy előbb-utóbb talál magának munkát és megváltozik. Végül egy ponton belátta, hogy ez nem fog megtörténni, elköltözött otthonról, de annyira félt a férfi bosszújától, hogy egy-két napon belül bement a rendőrségre. Egyből minket hívtak, gyakorlatilag a pszichológus volt az első, akinek az élete során a megélt borzalmakról beszámolt. Végig reszketett, láthatóan rettegett, őszintén félt attól, hogy

a férje meg fogja őt ölni. Mint a pszichológus elmondta, ez a nő azért viselte el ezt a helyzetet, mert szerette a férfit és érzelmileg függött tőle. A férfi elmarta mellőle a barátait, szüleit nem számíthatott, így teljesen egyedül maradt. Annak köszönhetően tudott kiszabadulni a kapcsolatból, hogy legalább az anyagi függetlenségét biztosítani tudta, mivel volt munkája, saját keresete.

– Hosszú folyamat, amíg ilyen helyzetbe sodródik egy nő, s ebben nagyon fontos szerepet játszik a gyermekkorából hozott, a szüleitől látott viselkedési minta – mutatott rá Riskó-Tóth Mária. – Aki ebbe nő bele, annak ez lesz a természetes, ebben a közegben tud jól, otthonosan működni. Vannak lélektani elméletek, melyek szerint pl. bizonyos alkoholisták férjek feleségei – nyilván nem tudatosan – kifejezetten kiváltják, kiprovokálják férjeikből az italozó, agresszív viselkedést, mert ebben a légkörben érzik helyükön magukat.

Érdekes ugyanakkor, hogy a „bántalmazó férjek” mennyire egy kaptafára működnek. Mint a kriminálpszichológus elmondta, szinte teljesen ugyanazt, ugyanolyan módon teszik, ráadásul sokszor szóról-szóra ugyanazokkal a kifejezésekkel, megfogalmazásokkal kísérvé. A bántalmazó kapcsolat alakulásának a fázisai is nagyon hasonlóak. A férfi a nőt lerohanja, érzelmileg nem megalapozott mértékben szorosra vonva a kötődést, pl. már az első héten halálosan szerelmes lesz, feleségül akarja venni. Hamarosan ráveszi, hogy szakítsa meg a kapcsolatát („mi együtt vagyunk egy pár, velem érzem jól magam” – idézet egy sértettől) és mindenkire féltékeny lesz. Ezt a nők eleinte az igazi szerelem bizonyítékának érzik, később jönnek rá, hogy ez sajnos nem erről szól. A férfi közben aláássa a nő önértékelését („rossz feleség vagyok,

– Hosszú folyamat, amíg ilyen helyzetbe sodródik egy nő, s ebben nagyon fontos szerepet játszik a gyermekkorából hozott, a szüleitől látott viselkedési minta – mutatott rá Riskó-Tóth Mária. – Aki ebbe nő bele, annak ez lesz a természetes, ebben a közegben tud jól, otthonosan működni. Vannak lélektani elméletek, melyek szerint pl. bizonyos alkoholisták férjek feleségei – nyilván nem tudatosan – kifejezetten kiváltják, kiprovokálják férjeikből az italozó, agresszív viselkedést, mert ebben a légkörben érzik helyükön magukat.

**Nők a Nőkért
Együtt az Erőszak Ellen
(NANE) Egyesület adatai szerint ma Magyarországon legalább 400 ezer nő szenved el bántalmazást párkapcsolatában. A NANE segélyvonalat tart fenn a bántalmazott nőknek, akik a 06-80-505-101 ingyenes számon kérhetnek az egyesülettől segítséget.**

Az ENSZ „a családon belüli erőszakra vonatkozó modellértékű jogszabálya” szerint: A családon belüli erőszak fizikai, pszichikai és szexuális visszaélés, amely a könnyű testi sértéstől a súlyos fizikai bántalmazásig, emberrablásig, fenyegetésig, megfélemlítésig, kényszerítésig, üldözésig, megalázó szóbeli visszaélésig, lakásba történő erőszakos, vagy jogtalan behatolásig, gyűjtogatásig, vagyontárgyak tönkretételéig, nemi erőszakig, illetve a házastárs által elkövetett nemi erőszakig, a nők prostitúciós célú kizsákmányolásával járó erőszakig, a háztartási alkalmazottak elleni erőszakig és a cselekmények elkövetési kísérletéig terjed.

rossz anya”), és elhitheti vele, hogy nélküle nem tud létezni. Pedig ez fordítva igaz és kialakul a kölcsönös függés. Aztán elcsattan az első pofon és innen már alig van megállás, visszaút.

Az életnek aztán kialakul egy ciklikussága, egy egyre rövidülő nyugalmi időszak után kezd nőni a feszültség, majd robban. A verés után aztán a férfi esküdjözik, hogy soha többé nem tesz ilyet („Reggel sír és bocsánatot kér. Amikor nyugodt, megígér fűt-fát.”) Ezek az időszakok tartják a nőben a lelket, és tartják őket a kapcsolatban. Amikor valakivel legalább kétszer lejátszódik ez a folyamat, akkor gyanakodhat, hogy egy bántalmazóval él együtt és jobb, ha menekül.

– Ebből a helyzetből nagyon nehéz kilépni, s gyakran előfordul, hogy a nőket hiába menekítik ki, néhány hét, hónap múlva visszamennek az őket bántalmazó, terrorizáló férjükhöz. A folyamat során ugyanis egyfajta lelki függőség alakul ki bennük, azaz valóban elhiszik, hogy a férfi nélkül semmit sem érnek, semmire sem képesek – emelte ki a szakértő, megjegyezve, hogy általában eleve labilis önértékelésű nőkről van szó, így nem kell hozzá sok, hogy a meglévő kevés önbecsülésüket is lerombolják.

Hozáfüzte, hogy a bántalmazott nőknek gyakran tényleg nincs hova menniük, hol lakniuk, nincs munkájuk, senki, akihez segítségért fordulhatnának, vagyis valóban kiszolgáltatottakká válnak férjüktől, s ezért kénytelenek visszatérni.

– Ez valamennyire érthető is, az azonban már kevésbé elfogadható, hogy az ilyen párkapcsolatban élők a gyermekeiket komoly lelki, illetve sokszor fizikai szenvedésnek teszik ki – jegyezte meg a pszichológus.

Kovács Andrea

S SALAG

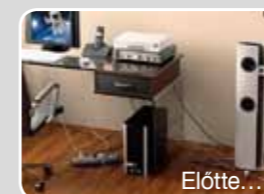
Kinyitod, bezárod és ...kész

A SALAG **Next Generation** kábelcsatornás padlószegélyének zseniális konstrukciója alkalmassá teszi annak gyors, egyszerű eltávolítását, illetve felszerelését külön eszközök nélkül, továbbá alkalmassá teszi más funkciók teljesítésére is: hangszórók áthelyezése, komputeres hálózat kiépítése, tapétacsere, vagy fal újrafestése soha nem volt ennél egyszerűbb. Elegendő a padlószegélyléc felsőrészét lebontani, az új vezeték elhelyezni, vagy a régit kicserélni, az új tapétát felragasztani, és a falat lefesteni, majd azt egyetlen pattintással visszahelyezni és ... kész! S, a termék nagyon jó minősége és a széles színpalettája? **Az standard!**

A Szabadalmi Hivatal bejelentett újítás regisztrációs száma:
PL: P370968, US: W02005/052277, RU: 2005124861/03.

Legfőbb előnyei

Előtte...

Utána...

Lehetőséget biztosít a vezetékek elrejtésére

Kinyitod, bezárod és ...kész!

A fal festése és tapétázása padlószegély teljes leszerelése nélkül

Rugalmas padlószegélyek = ideális illeszkedés

NG⁷⁰

NG⁵⁰

SG⁰⁶